

(i) Printed Pages : 7 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

0	5	3	2
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 6th Semester
(2053)**

POLITICAL SCIENCE

**Paper : International Political : Theory and Practice
(In all Mediums)**

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any **nine** questions in about **10-20** words each. Each question carries **2** marks.

(2) Attempt **one** question from each Unit. Each question carries **18** marks.

1. **(Compulsory Question)** Attempt any **nine** questions :

- (i) Write down any two characteristics of International Politics.
- (ii) Who coined realism in International politics ?
- (iii) Role of peace in idealist approach.
- (iv) World Public Opinion as a limitation on national power.
- (v) Four main characteristics of Balance of Power.

- (vi) What do you mean by collective security ?
- (vii) New Cold War.
- (viii) Disarmament
- (ix) What do you mean by US hegemony ?
- (x) Explain Globalization.
- (xi) When was EU formed ?
- (xii) What do you mean by New International Economic Order ?
- (xiii) What do you mean by South-South cooperation ?
- (xiv) Write names of any four members of SAARC.
- (xv) Role of MNCs in contemporary world.

UNIT—I

- 2. Define International Politics. Discuss its nature and significance.
- 3. Critically examine the contribution of Prof. Hans. J Morgenthau to the study of International Politics.

UNIT—II

- 4. Discuss the meaning and methods of Balance of Power.
- 5. Critically examine the working of Principles of Collective Security System as laid down by U.N. Charter.

UNIT—III

6. Discuss the emerging trends of world order in modern times.
7. Describe the features of Multipolar world.

UNIT—IV

8. Explain the objectives and problems of the European Union.
9. What is New International Economic Order ? Describe the major objectives of NIEO.

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। किन्हीं नौ प्रश्नों का उत्तर लगभग 10-20 शब्दों में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।
- (2) प्रत्येक यूनिट से एक प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न 18 अंक का है।

1. (अनिवार्य प्रश्न) किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर लिखिए :
 - (i) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति की कोई दो विशेषताएँ लिखिए।
 - (ii) अंतर्राष्ट्रीय राजनीति में यथार्थवाद का प्रतिपादन किसने किया ?
 - (iii) आदर्शवादी दृष्टिकोण में शांति की भूमिका।
 - (iv) विश्व जनमत राष्ट्रीय शक्ति पर एक सीमा के रूप में।
 - (v) शक्ति संतुलन की चार मुख्य विशेषताएं।
 - (vi) सामुहिक सुरक्षा से आप क्या समझते हैं ?

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਮੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਧਵਸਥਾ ਕੀ ਉਭਰਤੀ ਪਰਵਰਤਿਯੋਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
7. ਬਹੁਧਰੁਵੀਯ ਵਿਸ਼ਵ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਯੂਰੋਪੀਯ ਸੰਘ ਕੇ ਉਦੇਸ਼ਯੋਂ ਔਰ ਸਮਸਥਾਓਂ ਕੀ ਵਧਾਵਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
9. ਨਵੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਆਰਥਿਕ ਵਧਵਸਥਾ ਕਥਾ ਹੈ ? NIEO ਕੇ ਪਰਮੁਖ ਉਦੇਸ਼ਯੋਂ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।
- (2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

1. (ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ) ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
 - (i) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (ii) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤਾ ?
 - (iii) ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
 - (iv) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਜਨਤਕ ਰਾਏ।
 - (v) ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

(vii) नया शीत युद्ध

(viii) निरस्त्रीकरण

(ix) अमेरिकी आधिपत्य/Hegemony से आप क्या समझते हैं ?

(x) वैश्वीकरण की व्याख्या करें।

(xi) EU/ईयू का गठन कब हुआ ?

(xii) नवीन अंतर्राष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था से आप क्या समझते हैं ?

(xiii) दक्षिण-दक्षिण सहयोग से आपका क्या अभिप्राय है ?

(xiv) कोई चार सार्क के सदस्यों के नाम लिखिए।

(xv) समकालीन दुनिया में बहुराष्ट्रीय कंपनियों की भूमिका।

यूनिट-I

2. अंतर्राष्ट्रीय राजनीति को परिभाषित कीजिए। इसकी प्रकृति और महत्व की विवेचना कीजिए।
3. प्रो. हंस जे मॉर्गेन्थाऊ के अंतर्राष्ट्रीय राजनीति के अध्ययन के लिए यथार्थवाद theory का योगदान का समालोचनात्मक परीक्षण कीजिए।

यूनिट-II

4. शक्ति संतुलन के अर्थ और विधियों की चर्चा कीजिए।
5. संयुक्त राष्ट्र चार्टर द्वारा निर्धारित सामूहिक सुरक्षा प्रणाली के सिद्धांतों की कार्यप्रणाली का आलोचनात्मक परीक्षण करें।

- (vi) ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
- (vii) ਨਵਾਂ ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ।
- (viii) ਨਿਸ਼ਸਤਰੀਕਰਨ।
- (ix) ਯੂ.ਐਸ. ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
- (x) ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (xi) ਈ.ਯੂ. (EU) ਦਾ ਗਠਨ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ?
- (xii) ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਇਕਨਾਮਿਕ ਆਰਡਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
- (xiii) ਦੱਖਣ-ਦੱਖਣ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
- (xiv) ਕੋਈ ਚਾਰ SAARC ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (xv) ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ MNCs ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਪ੍ਰੋ. ਹੰਸ. ਜੇ ਮੋਰਗੇਨਥਾਊ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਉਭਰ ਰਹੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਬਹੁ-ਧਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
9. ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਇਕਨਾਮਿਕ ਆਰਡਰ ਕੀ ਹੈ ? NIEO ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।